

ДО

**КОМИСИЯТА ПО ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
49-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

Относно: Предложения за текстове по Законопроект за изменение и допълнение на Закона за признаване на професионални квалификации № 49-302-01-46, внесен от Министерски съвет

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА ЧЛЕНОВЕ НА КОМИСИЯТА,**

На основание чл. 5, т. 1 и 6 от Закона за камарите на архитектите и инженерите в инвестиционното проектиране (ЗКАИИП) и в продължение на предоставената от Вас възможност да изразим становището си по Законопроект за изменение и допълнение на Закона за признаване на професионални квалификации (ЗИД на ЗППК) № 49-302-01-46, представяме предложения за текстове към Законопроекта.

Внесеният в Народното събрание ЗИД на ЗППК е по повод констатации на Европейската комисия по Процедура за нарушение № 2021/2206 за **неизпълнение от страна на Република България на задълженията съгласно член 2, параграф 1, член 4, параграфи 1 и 5 и член 9 от Директива (ЕС) 2018/958** на Европейския парламент и на Съвета от 28 юни 2018 година относно проверката за пропорционалност преди приемането на ново регулиране на професии (Директива 2018/958).

На 10 октомври 2023 г. със заявление за достъп до обществена информация поискахме от МОН да ни предостави следната информация във връзка с процедурата за нарушение и подготвените от МОН изменения и допълнения на Закона за признаване на професионалните квалификации, и в качеството ни на „орган по признаване“ за професията „архитект“, която ни беше отказана:

1. Пълна информация за процедурата за нарушение № 2021/2026 срещу България за неизпълнение на задължения по чл. 2, параграф 1 от Директива 2018/958;
2. Констатациите на Европейската комисия по отношение на стартирала процедура за нарушение № 2021/2026 срещу България за неизпълнение на задължения по чл. 2, параграф 1 от Директива 2018/958;
3. Всички уведомителни писма от Европейската комисия, касаещи транспонирането на Директива 2018/958, препоръките на комисията и процедурата за нарушение, включително:
 - Уведомително писмо от 2021 г. с препоръки за транспониране на разпоредби на Директива 2018/958;
 - Допълнително официално уведомително писмо от Европейската комисия № С(2023)456 от 15.02.2023 г.;

4. Всички останали документи във връзка с транспонирането на Директива 2018/958 и във връзка с необходимостта от реформи по отношение на услугите на архитекти и инженери, получени от Европейската комисия.

Предвид липсата на информация от МОН относно констатациите на Европейската комисия и в какво точно се състои неизпълнението на задълженията на РБ по транспониране на Директивата, **сме съставили мнението си въз основа на наличната официална информация, съдържаща се в актовете на органи и институции на Европейския съюз - Директива 2018/958, Становище на Европейския икономически и социален комитет** относно: а) „Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета за осигуряване на изпълнението на Директива 2006/123/ЕО относно услугите на вътрешния пазар, за установяване на процедура за нотификация за разрешителни режими и изисквания, свързани с услугите, и за изменение на Директива 2006/123/ЕО и Регламент (ЕС) № 1024/2012 относно административно сътрудничество посредством Информационната система за вътрешния пазар" [COM(2016) 821 final – 2016/0398 (COD)], б) „Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно проверка за пропорционалност преди приемането на ново регулиране на професии" [COM(2016) 822 final – 2016/0404 (COD)], в) Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно правната и оперативната рамка за европейската електронна карта за услуги, въведена с Регламент ...[Регламента за ЕЕКУ][COM(2016) 823 final – 2016/0402 (COD)], г) Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за въвеждане на европейска електронна карта за услуги и свързаното с нея административно обслужване [COM(2016) 824 final – 2016/0403 (COD)] (2017/C 288/05) и **съобщения за производства за установяване на нарушения от Европейската комисия, съобщения на Европейската комисия относно актуалното състояние на единния пазар и за оценка на оставащите бариери** и на възможностите, които един пълноценно функциониращ единен пазар предлага и **обмен на информация с компетентните органи по признаване на професията „архитект“ в останалите европейски държави в Архитектурния съвет на Европа.**

1. Общи бележки към законопроекта

Със законопроекта се предвижда оценката за пропорционалност да се извършва от „съставителят на проекта на акта“, т.е. от всеки орган, който изработва и издава нормативни и административни актове. Считаме, че систематичното място на правилата за извършване на оценка на пропорционалност на разпоредби в законов и подзаконов нормативен акт, с които се ограничава достъпът до или упражняването на регулирани професии, не е в ЗППК, а в закона, уреждащ правилата за изработване на нормативни актове – Закона за нормативните актове, а що се отнася до административните актове – Административнопроцесуалния кодекс.

Ако оценката за пропорционалност остане в Закона за признаване на професионални квалификации, по какъв начин ще се осигури съблюдаването ѝ от всички органи, които издават нормативни актове – Народно събрание, Министерски съвет, министри и др.

Не са предвидени правни механизми оценката за пропорционалност да се прилага ефективно в законодателния процес и да се съблюдава от националните съдилища в производства по оспорване на актовете.

Визираният в процедурата за нарушение член 9 от Директивата – „Ефективни правни средства за защита“, към момента изобщо не е транспониран.

В последните години потребителите на услуги в устройственото планиране и инвестиционното проектиране са потърпевши от редица актове, издавани от държавни и

общински органи, които неправомерно и ненужно утежняват и оскъпяват инвестициите им и ограничават архитектите в предоставянето на услуги в интерес на гражданите. Това са наредби и указателни писма на министъра на регионалното развитие и благоустройството, Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ към Министерство на вътрешните работи и др., непрозрачно изменение на закона, регулиращ упражняването на професията „архитект“ – ЗКАИИП, чрез изменение на други закони, без да бъдат проведени консултации с архитектите (ЗИД на Закона за кадастъра и имотния регистър на Министерски съвет, публикуван на портала за обществени консултации на 20.12.2023 г.; ЗИД на ЗУТ № 49-354-01-42/12.05.2023 г., внесен от група народни представители и др.). Тези актове засягат съществено упражняването на регулираната професия „архитект“, като неправомерно стесняват обхвата на професионалните дейности на архитектите и ограничават правото им изработват устройствени планове и инвестиционни проекти в полза на гражданите, в нарушение на Директивата. Потребителите и гражданите са потърпевши като възложители на проектантски услуги, а архитектите като техни доверени представители и защитници на техните интереси, включително на публичния интерес – също, тъй като правото им на свободно предоставяне на услуги се ограничава.

Ето защо е много важно да бъдат предвидени реални правни механизми за защита на правата на гражданите срещу непропорционално въвеждане на ограничения в практикуваната професия със закони, подзаконови и административни актове.

2. Предложения на КАБ за текстове към законопроекта

2.1. Към § 1, т. 4

Считаме, че предложената разпоредба на чл. 23а, ал. 7 ЗППК е неясна и ще възникнат проблеми при нейното прилагане. Не във всички актове е посочен органът, в чиято компетентност е изпълнението на акта, а в редица случаи органът не е само един.

Когато се касае за изпълнение на ЗКАИИП, в който е регламентирана правоспособността на архитектите, органът, в чиято компетентност е изпълнението на акта, не е указан изрично. По отношение на изпълнението на закона в частта, отнасяща се до архитектите, би следвало да е Камарата на архитектите, която издава удостоверенията за правоспособност и вписва архитектите в регистрите на правоспособните лица. Възниква въпросът по какъв начин следва да се направи оценката на пропорционалността на действащите разпоредби на ЗКАИИП от КАБ, която да е правно релевантна и да се съобрази от законодателя при преразглеждането на разпоредбите и кой е органът, който решава, че дадена действаща разпоредба е необходимо да бъде преразгледана. В тази връзка смятаме, че предложената разпоредба е неясна и неефективна.

Предлагаме следната редакция на предложената нова ал. 7 в чл. 23а:

„(7) Оценката на пропорционалността се извършва с участието на органа по признаване и професионалните организации за съответната регулирана професия.“

Предложението ни е в съответствие с визираните в процедурата за нарушение член 4, параграфи 1 и 5 и съображение 14 от Директивата: *„Държавите членки следва да извършват оценки на пропорционалността по обективен и независим начин, включително когато дадена професия се регулира по непряк път, като на определен професионален орган се предоставят правомощия за регулирането ѝ. Тези оценки може да включват становище на независим орган — включително съществуващи органи, които са част от националния законодателен процес — на който съответната държава членка е възложила предоставянето на такова становище. Това е особено важно в случаите, в които оценката се извършва от местните органи, регулаторните органи или професионалните*

организации, чиято по-голяма близост до местните условия и чиито специализирани знания биха могли в определени случаи да им даде предимства при определянето на най-добрия начин за постигане на целите от обществен интерес, но чиито избор на политика би могъл да доведе до ползи за установените оператори за сметка на нови участници на пазара.

2.2. Към § 5, т. 2

Предлагаме чл. 23д, ал. 2 да се измени по следния начин:

„(2) Съставителят на проекта на акта го изпраща заедно с оценката за пропорционалност на органа по признаване и на професионалните организации за съответната професия за съгласуване в срок не по-кратък от 14 дни, осигурява по подходящ начин участието на всички заинтересовани страни и провежда обществени консултации в съответствие със Закона за нормативните актове, Административнопроцесуалния кодекс и другите приложими закони.“

2.3. Към § 6

Предлагаме определението за „подходящ начин“ в новата т. 27 от § 1 ДР да се измени по следния начин:

„27. „Подходящ начин“ по смисъла на чл. 23д включва провеждането на предварителни консултации с органа по признаване, професионални организации и граждани, практикуващи съответната професия, в процеса по изработване на акта, изпращането на проекта на акт до организации на заинтересованите лица, публикуването на проекта на акт, заедно с мотивите, доклада и оценката за пропорционалност на интернет страницата на съставителя на проекта на акт, разпространение на информация в медиите и чрез всички други средства, достъпни за обществеността и предвидени в други закони.“

Предложението ни е в съответствие с чл. 8 от Директивата.

Мотиви към предложенията по § 5, т. 2 и § 6 от законопроекта:

Актовете (законови, подзаконови, административни), с които се ограничава упражняването или достъпът до регулирана професия са изключително важни за гражданите, упражняващи регулирана професия, както и за професионалните организации, които ги представляват. Те трябва да бъдат привлечени и включени в самия процес по изработване на проекта на акт, така че да се отчете тяхното експертно и компетентно мнение, а не постфактум да бъдат информирани за изготвения без тяхно участие акт, който ограничава упражняването на професията.

2.4. Предлагаме създаването на нов чл. 23ж:

„Чл. 23ж. (1) Актовете, с които се ограничава упражняването или достъпът до регулирана професия, могат да се оспорват пред съответния съд от гражданите и организацията, чиито права, свободи или законни интереси са нарушени или застрашени от него.

(2) В производството по оспорване на акта съдът проверява дали са спазени правилата за извършване на оценка на пропорционалността преди въвеждането на нови или изменението на действащи разпоредби в закон, подзаконен или административен акт, с които се ограничава упражняването или достъпът до регулирани професии.

(3) Съдът преценява пропорционалността на изискванията в оспорения акт в съответствие с правилата, предвидени в този закон и дава задължителни указания по тълкуването и прилагането на закона.“

Предложението ни е в съответствие с визирания в процедурата за нарушение чл. 9 от Директивата, който изисква предвиждане на ефективни правни средства за защита.

2.5. Предлагаме създаването на преходни и заключителни разпоредби:

„ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 9. В Закона за нормативните актове (обн., ДВ, бр. 27 от 3.04.1973 г., изм. и доп., бр. 65 от 21.07.1995 г., доп., бр. 55 от 17.06.2003 г., в сила от 18.12.2003 г., изм. и доп., бр. 46 от 12.06.2007 г., бр. 34 от 3.05.2016 г., в сила от 4.11.2016 г.) в чл. 26, ал. 1 се създава изречение второ:

„Когато с акта се въвеждат нови или се изменят действащи законови или подзаконовни разпоредби, с които се ограничава достъпът до или упражняването на регулирани професии, се извършва оценка на пропорционалността на тези разпоредби съгласно изискванията на Закона за признаване на професионалните квалификации.“

§ 10. В Административнопроцесуалния кодекс (обн., ДВ, бр. 30 от 11.04.2006 г., в сила от 12.07.2006 г., изм., бр. 59 от 20.07.2007 г., в сила от 1.03.2008 г., бр. 64 от 7.08.2007 г., бр. 94 от 31.10.2008 г., в сила от 1.01.2009 г., бр. 35 от 12.05.2009 г., в сила от 12.05.2009 г., бр. 100 от 21.12.2010 г., в сила от 1.07.2011 г., изм. и доп., бр. 39 от 20.05.2011 г., изм., бр. 77 от 9.10.2012 г., в сила от 9.10.2012 г., изм. и доп., бр. 104 от 3.12.2013 г., в сила от 4.01.2014 г., бр. 27 от 25.03.2014 г., в сила от 25.03.2014 г., бр. 74 от 20.09.2016 г., доп., бр. 13 от 7.02.2017 г., в сила от 7.02.2017 г., изм., бр. 58 от 18.07.2017 г., в сила от 18.07.2017 г., доп., бр. 63 от 4.08.2017 г., в сила от 5.11.2017 г., изм., бр. 85 от 24.10.2017 г., доп., бр. 103 от 28.12.2017 г., в сила от 1.01.2018 г., бр. 42 от 22.05.2018 г., изм., бр. 65 от 7.08.2018 г., в сила от 1.09.2018 г., изм. и доп., бр. 77 от 18.09.2018 г., в сила от 1.01.2019 г.; изм. с Решение № 5 на Конституционния съд на РБ от 19.04.2019 г. - бр. 36 от 3.05.2019 г.; изм. и доп., бр. 94 от 29.11.2019 г., доп., бр. 44 от 13.05.2020 г., в сила от 14.05.2020 г., бр. 98 от 17.11.2020 г., изм., бр. 9 от 2.02.2021 г., в сила от 6.02.2021 г., изм. и доп., бр. 15 от 19.02.2021 г., бр. 102 от 23.12.2022 г., бр. 80 от 19.09.2023 г., в сила от 19.09.2023 г., изм., бр. 102 от 8.12.2023 г.) в чл. 6 се създава ал. 6:

„Когато с административния акт се въвеждат нови или се изменят действащи разпоредби, с които се ограничава достъпът до или упражняването на регулирани професии, се извършва оценка на пропорционалността на тези разпоредби съгласно изискванията на Закона за признаване на професионалните квалификации.“

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,

Надяваме се предложенията ни да бъдат съобразени при разглеждане на законопроекта и да подпомогнем процеса на приемане на ефективни разпоредби за надлежното транспониране на Директивата, с цел защита правата на гражданите да упражняват свободно професията си, както в България, така и в Европейския съюз, да се осигури правилното функциониране на вътрешния пазар, като същевременно се гарантира прозрачност и високо равнище на защита на потребителите.

С уважение:

**арх. Владимир Милков
Председател на УС на КАБ**